

เชื้อเพลิงชีวภาพ

มิถุนายน 2551

ในช่วงเวลาเพียง 2-3 ปี ราคา น้ำมันเชื้อเพลิงได้ขยับเพิ่มขึ้นถึง 2 เท่าจากระดับ 60 ดอลลาร์/บาร์เรลในปี 2549 เป็นทะลุ 130 ดอลลาร์/บาร์เรลในปัจจุบันแล้ว ยิ่ง Goldman Sachs คาดการณ์ว่าราคาน้ำมันมีโอกาสไปถึง 150-200 ดอลลาร์/บาร์เรล ก็ยิ่งทำให้ราคาน้ำมันทะยานทำสถิติ new high อย่างต่อเนื่อง

ผลจากภาวะดังกล่าวมีผลให้เกิดความต้องการเชื้อเพลิงอื่นมาทดแทน เพราะสำนักงานพลังงานระหว่างประเทศ (IEA) พบว่า พลังงานทดแทนต่างๆจะแข่งขันกับน้ำมันจากฟอสซิลได้หากราคาน้ำมันดิบเกิน 60 ดอลลาร์/บาร์เรล พลังงานทดแทนประเภทหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก คือ เชื้อเพลิงชีวภาพ (Biofuels) ซึ่งได้แก่ เอทานอล (ethanol) และไบโอดีเซล (biodiesel) โดยนำเชื้อเพลิงทั้งเอทานอลมาผสมในน้ำมันเบนซิน (เช่น E10 และ E20 หมายถึง น้ำมันเบนซินที่มีเอทานอลผสมอยู่ในอัตรา 10% และ 20%) และนำไบโอดีเซลมาผสมในน้ำมันดีเซล (เช่น B2 และ B5 หมายถึง น้ำมันดีเซลที่มีไบโอดีเซลผสมอยู่ในอัตรา 2% และ 5%) เพื่อขับเคี่ยวยานยนต์เป็นหลัก

ผลดีอีกประการหนึ่งของเชื้อเพลิงชีวภาพ คือ ความสะอาดจากการใช้เชื้อเพลิง เพราะปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) น้อยกว่าเชื้อเพลิงจากฟอสซิลมาก ดังนั้น หลายประเทศจึงตั้งเป้าการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพเพื่อต่อต้านภาวะโลกร้อน เช่น EU ตั้งเป้าจะใช้ 5.75% ภายในปี 2563

เชื้อเพลิงชีวภาพมีวัตถุดิบหลากหลาย เช่น เอทานอลสามารถใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง และอ้อยมาเป็นวัตถุดิบได้ ส่วนไบโอดีเซลก็สามารถใช้ปาล์ม น้ำมัน และถั่วเหลืองเป็นวัตถุดิบได้ ทั้งนี้ประเทศผู้ผลิตเอทานอลรายใหญ่ของโลก คือ สหรัฐฯและบราซิล โดยสหรัฐฯจะผลิตเอทานอลจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่วนบราซิลจะผลิตเอทานอลจากอ้อย

อย่างไรก็ตาม ผลพวงจากปรากฏการณ์ความต้องการเชื้อเพลิงชีวภาพสูง ทำให้เกิดการบุกรุกทำลายป่าเพื่อปลูกพืชพลังงานอย่างมาก เช่น การบุกรุกป่าเมซอนเพื่อปลูกถั่วเหลืองและอ้อยในบราซิล การเผาป่าเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอินโดนีเซีย ทำให้ EU ตั้งที่จะกำหนดมาตรฐานของเชื้อเพลิงชีวภาพว่าจะต้องไม่ได้มาจากพื้นที่ที่บุกรุกป่า และยังมีประเด็นเรื่องหนี้คาร์บอน (carbon debt) เมื่อทีมนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยมินนิโซตาของสหรัฐอเมริกา พบว่าการเปลี่ยนพื้นที่จากป่าเป็นพืชพลังงานเพื่อลด CO₂ กลับไม่เป็นผลดีอย่างที่คิด หากเทียบกับการประหยัลดการปล่อย CO₂ ปริมาณคาร์บอนที่ปล่อยออกมาต่อปี โดยการเปลี่ยนพื้นที่ป่ามาปลูกปาล์มน้ำมันในอินโดนีเซียจะปล่อย CO₂ มากกว่าถึง 423 เท่า นั่นคือ เกิดหนี้คาร์บอน (carbon debt) 423 ปี ส่วนกรณีการถั่วเหลืองในเขตป่าเมซอนจะมีหนี้คาร์บอน 319 ปี

แต่ประเด็นที่ผู้คนกล่าวถึงเชื่อเพลิงกันมากในตอนนี้ คือ เชื่อเพลิงชีวภาพเป็นตัวการของวิกฤตราคาอาหารของโลกแพง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ กรณีสหรัฐฯนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ถึง 30% ของผลผลิตมาทำเป็นเอทานอล มีผลให้ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แพงขึ้นจากประมาณ 100 ดอลลาร์/ตันในปี 2547 เป็น กว่า 200 ดอลลาร์/ตันในปัจจุบัน และกดดันให้ราคาธัญพืชอื่นๆมีราคาเพิ่มสูงตามไปด้วย เช่น ข้าวสาลี

ดังนั้น จึงมีเสียงเรียกร้องให้ลดการผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพลง รวมทั้งเสียงจากบริษัทผู้ผลิตอาหารรายใหญ่ของโลก เช่น ไทสัน (Tyson) ประเด็นการคัดค้านเชื้อเพลิงชีวภาพยังรวมไปถึงการอุดหนุนการผลิต (subsidy) ข้อมูลที่น่าสนใจ คือ สหรัฐฯอุดหนุนการผลิตเอทานอลด้วยการคืนภาษีสรรพสามิต (Excise Tax Credit) 51 เซนต์/แกลลอน และเก็บภาษีนำเข้าเพื่อปกป้องผู้ผลิตภายในประเทศอีก 14 เซนต์/ลิตร ส่วน EU ก็ใช้มาตรการเช่นเดียวกับสหรัฐฯ

ได้มีการพูดถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้พลังงานจากน้ำมันเพิ่มขึ้นอย่างมากมาคือ จากการพัฒนาทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษนี้ของสองประเทศใหญ่คือจีนและอินเดียแต่ขณะเดียวกันก็มีผู้บริหารของประเทศในกลุ่มโอเปคออกมาให้ข่าวเร็วนี้ว่าสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้ราคาน้ำมันขึ้นสูงอยู่ขณะนี้และไม่มีทีท่าว่าจะหยุดมาจากการเก็งกำไรเป็นหลักซึ่งเป็นความต้องการเทียมแต่เป็นผลทางจิตวิทยาให้ความต้องการจริงต้องเร่งซื้อทำให้ราคายังสูงอยู่ตลอดเวลาดังที่เห็นกันอยู่ทุกวัน จึงไม่ทราบว่าจะโทษใครหรืออะไรดีว่าเป็นสาเหตุที่แท้จริง แต่อย่างไรก็ตามเราคงต้องยอมรับสภาพนี้ไปเนื่องจากไม่มีใครจะไปบอกให้จีนและอินเดียลดการพัฒนาลงได้หรือนักเก็งกำไรให้หยุดพฤติกรรมเก็งกำไร เมื่อยอมรับได้แล้วคงต้องหาทางต่อสู้เพื่อให้การค้าเงินธุรกิจและชีวิตอยู่ได้อย่างราบรื่นและมีความสุข ผมไม่ค่อยห่วงเรื่องการแข่งขันทางธุรกิจมากไปกว่าเรื่องการปรับตัวในส่วนของกรบริโภคนในระดับครัวเรือน ซึ่งหากไม่ลดลงอย่างเป็นระบบแล้วปริมาณความต้องการของพลังงานทดแทนก็จะต้องเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นผลผลิตของธัญพืชและเริ่มจะสร้างปัญหาให้กับสิ่งแวดล้อม การเกิดขึ้นของการกีดกันการค้าแบบใหม่ในรูปของการอุดหนุนการผลิตพืชพลังงานดังกล่าวข้างต้นซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันและเป็นต้นทุนของประเทศกำลังพัฒนาและที่สำคัญที่สุดคือเรื่องความมั่นคงของอาหารของประเทศไทยซึ่งเป็นเรื่องที่ประมาทไม่ได้ว่าวันหนึ่งเราอาจต้องเป็นประเทศนำเข้าอาหาร จึงเสนอให้มีการจัดทำกลยุทธ์ระดับชาติในการเตรียมรับเรื่องนี้ในระยะ 10 ปีข้างหน้า ไม่ทราบว่ารัฐบาลจะสนใจแค่ไหนเพราะถึงวันนี้ยังไม่ได้ยินเรื่องนี้อย่างเป็นทางการชัดเจน